

CHECKLISTA

✓ UPPGIFTER OM VERKSAMHETEN

- Verksamhetens namn:.....
- Fastighetsbeteckning:.....
- Organisationsnummer:.....
- Kontaktperson/telefonnummer:.....
- Bransch:.....
- Antal anställda:.....
- Inspektionsdag:.....
- Närvarande vid besöket från verksamheten, förutom kontaktpersonen:
.....
- Miljöledningssystem: JA NEJ
- Handläggarens namn:.....

Miljöbalken = MB

Förordning om verksamhetsutövares Egenkontroll (1998:901)

NFS 2001:2 – Allmänna råd, Naturvårdsverkets allmänna råd om egenkontroll [till 26 kap. 19 § miljöbalken och förordningen (1998:901) om verksamhetsutövares egenkontroll]

1. Har ni inom verksamheten tagit till er information om och funderat kring avfallstrappan?

Ja Nej Delvis

Vad gör ni bra och vad kan ni utveckla?

Information: Avfallstrappan (eller avfallshierarkin) återfinns i miljöbalken men även i EU:s avfallsdirektiv och består av fem steg där förebyggande av avfall har högsta prioritering.

1. Förebyggande
2. Återanvändning
3. Materialåtervinning
4. Annan återvinning, till exempel energiåtervinning
5. Bortskaffande

LAGRUM: MB 2:2, 15:1, 15:10

2. På en skala 1-10 hur bedömer du verksamhetens arbete med avfallsförebyggande? (1 betyder mycket dåligt och 10 betyder mycket bra, kom ihåg att även ha i åtanke underleverantörer, tjänster runt omkring etc.)

Ser ni några hinder idag, vilka?

3. Vad skulle det kunna finnas för vinster med att arbeta med avfallsförebyggande i er organisation? Skriv in ert svar nedan:

Har ni något avfall som inte skulle behöva uppstå?

Information: Avfallsförebyggande åtgärder görs innan ett ämne eller föremål har blivit ett avfall. Åtgärderna görs för att få en minskning av mängden avfall, en minskning av mängden skadliga ämnen i material och produkter eller en minskning av de negativa effekter på människors hälsa och miljön som avfall ger upphov till.

Att arbeta avfallsförebyggande handlar om att bland annat effektivisera verksamhetens produktion, koll på lager, inköp, val och användning av produkter och tjänster.

Avfallsförebyggande handlar inte direkt om avfallet utan om åtgärder som ska vidtas så att avfall aldrig uppstår. **DET BÄSTA AVFALLET ÄR DET SOM ALDRIG UPPSTÅR!**

LAGRUM: MB 1:1 15:10, 15:2, 2:2, 2:5

Inom alla verksamheter finns det olika processer och åtgärder som ger upphov till avfall

4. Vet ni vilka avfallsslag som uppstår inom er verksamhet inom de olika fraktionerna/ processerna?

Ja, vilka?

Har ni något farligt avfall, vilken sort och hur mycket? (*Hanteringen av farligt avfall är bestämd och svår att ändra på men går det att förebygga i produktionsprocessen?*)

Ja

Nej

Har ni möjlighet att till nästa besök ta reda på vilka avfallsslag som uppstår i er verksamhet/ arbeta vidare med avfallsförebyggande? (*Ex.) kartlägga var det uppstår, varför / vad kan det förebyggas?*) Skriv in er "uppgift" nedan:

Information: För att kunna jobba effektivt med avfallsförebyggande behöver ni som verksamhet ha kunskap om ert avfall. Ni behöver identifiera var ert avfall uppstår, vilken typ av avfall det är och i vilken mängd det uppstår. Ni som verksamhetsutövare har krav från miljöbalken att ha den kunskap som krävs för att förebygga, hindra eller motverka att er verksamhet skadar eller påverkar miljön och människors hälsa negativt.

LAGRUM: MB, 2:2, 2:3, 2:5, 26.19 (GÄLLER ALLA VERKSAMHETER), FÖRORDNING OM VERKSAMHETSUTÖVARES EGENKONTROLL (1998:901) GÄLLER BARA TILLSTÅNDS- OCH

5. Hur ser prognoserna avseende era avfallsmängder ut – kommer flödena att fortsätta se likadana ut?

Ja, Beskriv kortfattat hur era flöden ser ut.

NEJ, Varför inte? Vad påverkar era avfallsmängder?

6. Ingår det i er planering av verksamheten (ert ledningssystem/er egenkontroll) att arbeta aktivt med att förebygga avfall?

Ja

Varför och hur? Beskriv hur dessa rutiner ser ut och vem i verksamheten som jobbar med dem.

Nej, varför inte?

Hur dokumenterar ni/ följer upp detta arbete?

7. Har ni tagit fram en resursplan för era varor/tjänster?

Ja, Hur ser den ut?

Nej, Varför inte, vad skulle ni behöva för stöd?

Information: En resursplan är ett verktyg för att uppnå ett kretslopp i er verksamhet. Resursplanen bör innehålla resurskartläggning, livscykelanalyser och åtgärdsplan från affärsidé och produktdesign till slutlig hantering av det avfall som ändå uppkommer trots avfallsförebyggande åtgärder.

I Resursplanen bör det finnas åtgärder för att,

- använda energi, råvaror och material effektivare
- förebygga uppkomsten av avfall
- förbereda för återanvändning
- materialåtervinna det avfall som anläggningen ger upphov till
- återvinna på annat sätt
- det avfall som ändå uppkommer ska ingå i en cirkulär ekonomi och användas som resurser i andra verksamheter.

Fokusera på vinsterna med resursplan.

Genom att gå igenom sina olika resursflöden (produktionsmaterial, kontorsmaterial, förbrukningsvaror osv) kan verksamheten se vad som köps in, hur det används och vad som händer med det. Vad blir avfall? Vad kan istället återanvändas av verksamheten eller bli en resurs hos andra?

LAGRUM: MB,1:1 2:2, 2:5, 26.19 (GÄLLER ALLA VERKSAMHETER), FÖRORDNING OM VERKSAMHETSUTÖVARENS EGENKONTROLL (1998:901) GÄLLER BARA TILLSTÅNDS- OCH ANMÄLNINGSPLIKTIGA VERKSAMHETER, NFS 2001:2

PRODUKTUTVECKLING

8. Är det ert företag som utvecklar och designar de produkter ni tillverkar?

Ja

Hur/på vilket sätt arbetar ni med produktutveckling?

Nej

Om inte, vem då?

Kan ni påverka design och produktutvecklingen själva eller styrs detta från ett huvudkontor, t ex en koncern?

Har ni legotillverkning, dvs producerar produkt åt en annan verksamhet?

Skulle ni kunna väga in avfallsförebyggande mer i produktionen och hur i sådana fall?

Information: Avfallsförebyggande åtgärder kan vidtas såväl före och under som efter produktionen av ett ämne, ett material eller en produkt. Tänk och diskutera kring möjliga åtgärder. Har verksamheten egna förslag till åtgärder som de skulle kunna göra för att minska avfallet? Avfallsförebyggande åtgärder är t.ex:

- Tillverka hållbara produkter – Motsatsen till slit och släng.
- Design som ger möjlighet att återanvända komponenter – Produkter som går att dela på och ta isär för att lättare kunna materialåtervinna.
- Uppdaterbara produkter – Om en komponent blir gammal kan den bytas ut medan resten av produkten är fullt funktionsduglig.
- Service på produkterna – Tillverka produkter så att de kan repareras. Tjäna pengar på att ge service istället för att sälja fler produkter.
- Använd så "rena" material som möjligt (blanda inte) i din produkt – Det underlättar materialåtervinning. Tänk t ex på mjölkpaket och crème fraiche paket som består av papper/plast och plast/aluminium. När produkten som blivit avfall ska tas omhand av producenten uppstår merkostnader för avfallshantering eftersom det blir svårt att separera de olika materialen.
- Sälj tjänster istället för produkt – Uthyrning av sådant som inte används så frekvent.
- Att konstruera eller designa produkter så att avfallet kan hanteras på ett säkrare sätt.
- Att ersätta skadliga ämnen som finns i en produkt eller ett material med mindre skadliga ämnen, eller att helt ta bort dem, för att förbättra möjligheten till återvinning av produkten.
- Att utforma produkter så att ämnen i mindre utsträckning ska läcka ut i miljön.
- Att konstruera produkter eller material på ett sådant sätt att de kan användas under längre tid.
- Att utforma produkter för att underlätta återanvändning eller reparation.
- Att optimera förpackningsstorlekar.

LAGRUM: MB, 2:2, 2:3, 2:4, 2:5, 15:10, 26.19 (GÄLLER ALLA VERKSAMHETER), FÖRORDNING OM VERKSAMHETSUTÖVARES EGENKONTROLL (1998:901) GÄLLER BARA TILLSTÅNDS- OCH ANMÄLNINGSPLIKTIGA VERKSAMHETER, NFS 2001:2

KUNDPERSPEKTIVET

9. Beskriv hur ni tänkt att era produkter (vara/tjänst) ska omhändertas av kunden när varan är förbrukad.

Beskriv påverkan på miljön för kundens olika scenarier av omhändertaganden. Finns det avfall under produktens livscykel (LCA)? (Det kan t.ex. vara förbränning materialåtervinning, återanvändning. Vad blir resultatet av de olika utfallen ur miljösynpunkt)?

Information: Beroende på hur varan/tjänst/förpackningen är designad/utvecklad kommer det styra hur kunden gör sig av med den (t ex materialåtervinning förpackning) vid slutligt omhändertagande. T ex en yoghurtförpackning av kartong mer plastskruvkork. Det är svårt att få ut allt innehåll vilket ger matsvinn, förpackningen är av olika material vilket gör det svårare att sortera.

Ni som verksamhetsutövare bör genom egna undersökningar, mätningar, förfrågningar hos leverantörer eller på annat sätt skaffa er kunskap om hur verksamheten påverkar eller kan påverka miljön och hålla denna kunskap aktuell. Ni bör även ta reda på hur verksamhetens produkter, dvs. varor och tjänster, påverkar miljön. Detta kan ske gruppvis eller för varje produkt för sig. I verksamheter med produktutveckling bör bedömningen göras redan på utvecklingsstadiet. Titta exempelvis på möjligheten att återvinna eller återanvända hela eller delar av produkten samt vilka miljöproblem som kan uppstå vid slutligt omhändertagande.

Som exempel kan en livsmedelstillverkare redovisa förslag på åtgärder för att minska matsvinn genom förpackningens design, utformning, material, storlek m.m. Detta med avsikten att förpackningen är lagom i storlek t ex så att maten hinner bli uppäten innan bäst före dag, förpackningen är utformad så att slutanvändaren/konsumenten enkelt kan få ut allt innehåll samt att det är lätt att sortera förpackningen. Hur sätts egentligen bäst före dag? Produkten håller kanske längre och då kan den bli uppäten istället för att slängas (många kunder kollar datum och slänger efter det).

LAGRUM: MB , 2:2, 2:3, 2:4, 2:5,15:10, , 26.19 (GÄLLER ALLA VERKSAMHETER), FÖRORDNING OM VERKSAMHETSUTÖVARES EGENKONTROLL (1998:901) GÄLLER BARA TILLSTÅNDS- OCH ANMÄLNINGSPLIKTIGA VERKSAMHETER, NFS 2001:2

10.När ni ska producera någonting, hur väger ni in miljöpåverkan från en vara/tjänst? (Bedömningar med avseende på avfallens mängd, skadlighet, möjlighet att återanvändas eller återvinnas.)

Vad skulle få er att avstå produktion av en vara/tjänst ur miljösynpunkt?

Hur tar ni reda på miljöpåverkan av den vara som ni producerar, vilken grad av miljöpåverkan?

Information: I lagstiftningen finns det krav på er som verksamhetsutövare att ha den kunskapen som behövs för att veta hur er verksamhet påverkar människors hälsa och miljön. Då det finns en risk för negativ påverkan på människors hälsa eller miljön, är ni som verksamhetsutövare skyldig att vidta åtgärder för att förhindra detta.

LAGRUM: MB, 2:2, 2:3, 2:4, 2:5,15:10, 26.19 (GÄLLER ALLA VERKSAMHETER), FÖRORDNING OM VERKSAMHETSUTÖVARES EGENKONTROLL (1998:901) GÄLLER BARA TILLSTÅNDS- OCH ANMÄLNINGSPLIKTIGA VERKSAMHETER, NFS 2001:2

INKÖP

11. Gör ni/ inköpsansvarig en bedömning av avfallet som kan uppstå till följd av ert val av inköp av vara eller tjänst? (Bedömningar med avseende på avfallens mängd, skadlighet, möjlighet att återanvändas eller återvinnas.)

Ja

Vilka bedömningar, på vilket sätt?

Nej, Varför inte?

Har ni/ i ledande position kunskap om vilket avfall er verksamhet ger upphov till beroende på vilken tjänst eller produkt ni väljer att använda och köpa in?

Ja

Nej

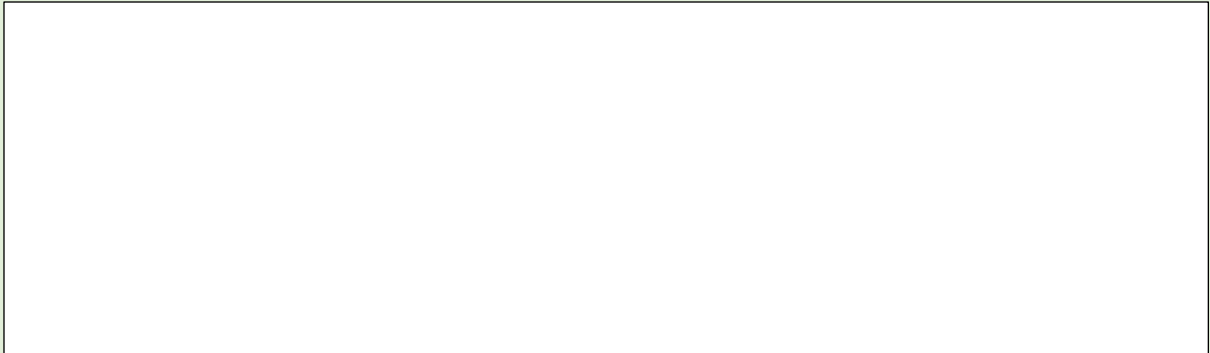
Hur kan ni utveckla er kunskap/ öka medvetenheten kopplat till inköpen?

Information: Att arbeta avfallsförebyggande innebär att förebygga uppkomsten av avfall, det gör inköpet till en viktig del av arbetet. Avfall kan uppstå på flera olika vis vid inköpet, till exempel,

- Köp av vara som redan finns i lager
- Köp av vara som inte behövs
- Köp av för stor mängd.
- Köp av vara som redan finns men behöver repareras/uppgraderas
- Förpackningsavfall
- Avfall hos underleverantör
- Avfall från inköpt varus tillverkning..

LAGRUM: MB,2:2, 2:3, 2:4, 2:5, 15:2,15:10, , 26.19 (GÄLLER ALLA VERKSAMHETER), FÖRORDNING OM VERKSAMHETSUTÖVARES EGENKONTROLL (1998:901) GÄLLER BARA TILLSTÅNDS- OCH ANMÄLNINGSPLIKTIGA VERKSAMHETER, NFS 2001:2

12.När ni ska köpa in någonting, hur väger ni in miljöpåverkan från en vara/tjänst? (Bedömningar med avseende på avfallens mängd, skadlighet, möjlighet att återanvändas eller återvinnas.

UNDERLEVERANTÖRER

13. Vad och vem styr beslut om vilken underleverantör ni anlitar?

Vilken betydelse har underleverantörernas miljöpåverkan genom avfall när ni beslutar vem ni anlitar?

LAGRUM: MB 2:2

Information: I arbetet bör ingå att ta reda på underleverantörernas miljöpåverkan; här bör verksamhetsutövaren ta med underleverantörer av råvaror, tillsatsvaror, komponenter och annat liknande som behövs för produktionen, liksom vatten, energi samt köpta tjänster; när detaljerad information, såsom siffror som beskriver omfattningen på miljöpåverkan, inte är tillgänglig eller möjlig att få fram bör det räcka med en allmän kunskap om den.

LAGRUM: MB,2:2, 2:3, 2:4, 2:5,15:10, 26.19 (GÄLLER ALLA VERKSAMHETER), FÖRORDNING OM VERKSAMHETSUTÖVARES EGENKONTROLL (1998:901) GÄLLER BARA TILLSTÅNDS- OCH ANMÄLNINGSPLIKTIGA VERKSAMHETER, NFS 2001:2

CIRKULÄR EKONOMI

14. Kan ni styra er produktionsprocess så att ett material som uppstår blir produkt/biprodukt (och inte avfall) och kan användas som råvara i tillverkning av er eller någon annan?

Ja, hur?

Nej, varför inte?

Information: Resurshushållning är en viktig del av det avfallsförebyggande arbetet. I miljöbalken finns hushållningsprincipen som innebär att alla som bedriver en verksamhet eller vidtar en åtgärd ska hushålla med råvaror och energi samt utnyttja möjligheterna att 1. minska mängden avfall, 2. minska mängden skadliga ämnen i material och produkter, 3. minska de negativa effekterna av avfall, och 4. återvinna avfall.

LAGRUM: MB 1:1, 2:2, 2:3, 2:5,15:10, 26.19 (GÄLLER ALLA VERKSAMHETER), FÖRORDNING OM VERKSAMHETSUTÖVARES EGENKONTROLL (1998:901) GÄLLER BARA TILLSTÅNDS- OCH ANMÄLNINGSPLIKTIGA VERKSAMHETER, NFS 2001:2

Vilken kvalitet har era material, finns förutsättningar för att kunna återanvända/återvinna materialet?

Ja

Beskriv hur ni bedömer kvalitet, vad ni återanvänder/återvinner, finns certifikat?

Nej

Varför inte?

Information: Er verksamhet bör se över möjligheterna för andra verksamheter att använda ert avfall som en råvara. Kan avfallet som uppstår i er verksamhet vara en biprodukt istället för ett avfall? Skulle ni kunna minska ert avfall om ni börjat från början med er affärsidé idag?

- *Kännetecknen för en cirkulär ekonomi*
- *Olika verksamheter integreras med varandra för att dra nytta av varandras restprodukter och restenergi.*
- *Flera produktionsprocesser kombineras i samma värdekedja, olika produktionsprocesser tar tillvara varandras restmaterial.*
- *Drivs av förnybar energi och bygger på cirkulära tillgångar som biobaserade, förnybara och återvinningsbara material.*
- *Tjänster och funktioner (leasing) istället för produkter.*
- *Grönare och effektivare produkter (ekodesign).*
- *Förlänger livscykeln genom reparation, uppgradering och återförsäljning.*
- *Möjliggör gemensamt brukande och ägande av produkter så att de utnyttjas i högre grad.*

LAGRUM: MB 2:2, 2:3, 2:5,15:1, 15:10, 26.19 (GÄLLER ALLA VERKSAMHETER), FÖRORDNING OM VERKSAMHETSUTÖVARES EGENKONTROLL (1998:901) GÄLLER BARA TILLSTÅNDS- OCH